

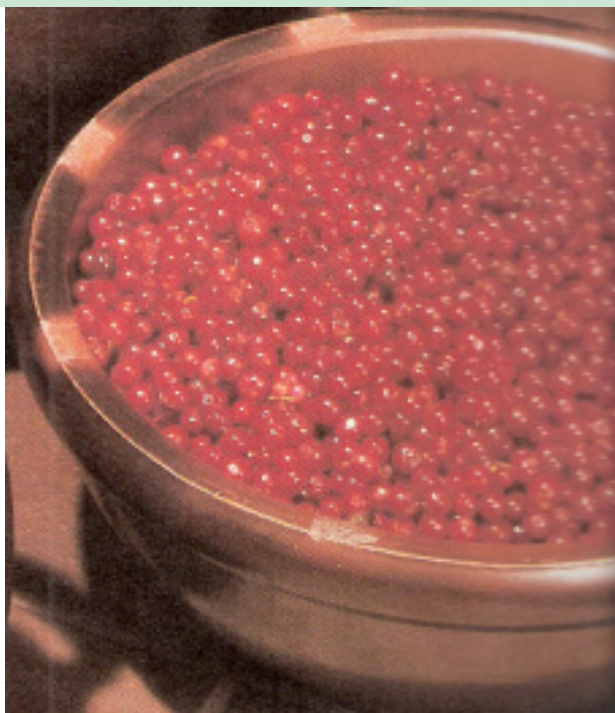
BOTVIDSBYGDEN

NR 2

OKTOBER 2010

Lingon, linge, linbär, lindbär, linnbärslyng, ljungbär, krösonlinn, kröser, rödbär, bremie, tyssling eller på latin, *Vaccinium vitis idaeá*. Kärt barn har många namn, men en sak är helt klar - detta är ett hushållsbär av stor ekonomisk betydelse. Eftersom lingon kan konserveras utan extra tillsats av socker kunde bären förvaras över vintern även i tider då socker var en lyxvara. Lingon har därför i alla tider ingått som en viktig del i den svenska husmanskosten. Som egen rätt eller i kombination med andra rätter.

Text: BIRGER SJÖBERG

☐☐☐ Jag sitter och läser En tillbakablick-Ett halvsekel av Ingrid Avelin och funderar på vad jag har att säga efter så kort tid som ordförande i gillet. Visserligen har jag varit med länge i gillet och även varit med i styrelsen tidigare så något bra gjorde jag tydligen eftersom det var många som tyckte att jag skulle gå in som ordförande vid senaste årsmötet. När valberedningen tog kontakt med mig funderade jag länge, men till slut sa jag ja, jag ställer upp för en period, sedan får vi se.

Efter en härlig sommar hoppas jag att alla haft möjlighet att njuta av sol och värme som verkligen flödade över oss i år.

Ute i skärgården bjöd havet på badvarmt vatten upp till 24 grader.

Hösten är nu här med sin härliga luft och vackra färger, med massor av svamp i skogen!

Gillet's aktiviteter är i full gång.

Jag vill vädja till alla medlemmar att försöka hitta nya medlemmar, gärna yngre, så att gillet kan leva vidare och blomstra.

Soliga hösthälsningar från Birger.

BOTVIDSBYGDEN

TIDSKRIFT FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLES MEDLEMMAR

ANSVARIG UTGIVARE: Birger Sjöberg, Tel. 08-778 86 42

REDAKTION: Arne Mattsson, Tel. 08-530 371 16

Edi Marhold, Tel. 08-778 29 45

TRYCK: Typografiska Ateljén AB, Tumba

Sista manusdag för bidrag till nr 3 2010 är den 23 nov. 2010.

Gator med anor

Geijersvägen i Tumba är en av de vägar som fått namn efter kända svenskar. Andra vägar i samma område är Tegnérsvägen, Scheelevägen, Wallinvägen.

Harbrovägen i Storvreten är uppkallad efter torpet Harbro. Det fanns två torp i området, Storvret och Harbro som hörde till Hamra gård. Torpen är borta men namnen lever kvar.

Mejramvägen är en av många kryddvägar i Slagsta. På de soliga slätterna vid Brunna och Slagsta gårdar är det tänkbart att man odlade kryddväxter förr i tiden. Det finns många gatunamn med anknytning till den odlingen t.ex Kryddgårdsvägen, Kamomillvägen, Timjanvägen, Lavendelvägen.

Müldersvägen är en liten väg inom Tumba Bruk som är uppkallad efter en skicklig holländsk yrkesman som kallades till det nyanlagda pappersbruket på 1700-talet.

Nibblevägen, en av de mest trafikerade vägarna i Tullinge har fått sitt namn efter Nibbletorp. I boken "Botkyrkabygd" står att Nibble är känt sedan 1200-talet, att det var krono- och frälsehemman på 1500-talet, länsmansboställe från 1643 under Elvesta, beläget i Tullinge. Någon exakt uppgift om Nibbles läge finns ej.

HÄNT SEN SIST

MIDSOMMARFESTEN blev trots några missöden innan av på Trädgårdstorp. Den firades på traditionellt manér med resning av midsommarstången följt av dans och lekar. Även folkdanslaget bjöd publiken på en uppskattad dansuppvisning. Bland övriga attraktioner fanns tombolor, fiskdamm för de yngsta, glass eller en varm korv. Inne på Logen kunde man avnjuta en kopp kaffe med dopp.

Spelmannsstämman 2010 på Trädgårdstorp

Som var ett välbesökt samarrangemang tillsammans med Slagsta Gille den 21/8.

Foto: Ingrid Söderlund

Skolvecka - Barndag den 22 september

Text: Christina Lindé

Tullinges alla skolor, klass 4 var inbjudna att komma till oss på Trädgårdstorp, för att ta del av olika sysslor som barn gjorde på mormors mors tid.

Det var bara Tullingebergsskolan som kom med två klasser.

Vi hade bra tur med vädret och fick en strålande dag med aktiviteter både utomhus och inne i stugorna. Liar blev slipade, potatisen upplockad, linet ryckt och i smedjan var intresset stort för det gamla hantverket. Inne i stugorna klippte flickorna mattor, kardade ull och gräddade plättar.

Bilderna som är från förra årets barndagar på Trädgårdstorp är tagna av Karin Holmberg.

Känner du dina löss på gången?

I dagligt tal använder vi en mängd uttryck som låter konstiga, när vi börjar fundera på vad vi egentligen säger. Folklivsforskaren Jan Öjvind Svahn förklarar här bakgrunden till en del sådana talesätt. Många är mycket gamla och hade en gång en helt annan betydelse än de har idag.

Att vara på tapeten

I en resebroschyr läste jag ”Västindien är på tapeten just nu”.

Att aktualiteter hamnar på tapeten visar att vi, av bara farten, kan använda en fras i århundraden efter att den har mist sin innebörd.

När vi på 1300-talet började tala om tapeter handlade det om borddukar. När något ”kom på tapeten” betydde det ungefär det samma som när vi idag säger ”ligger på riksdagens bord”.

Ett sekel senare fanns ordet tapet nästan enbart i betydelsen ”bonad på väggen”. Men då hade talesättet börja leva sitt eget liv och har med sig den äldre innebörden ”duk”.

När lössen levde loppan

Att leva loppan är ju en önskedröm för många. Uttrycket ”leva loppan” är ganska nytt, från början på 1900-talet. Men dess mamma är åtminstone 500 år äldre och lyder ”leva lusen”.

Medan Gustav Vasa satt i dansk fångenskap i sin ungdom fick han stå ut med att höra värdfolket berätta hur de tänkte leva lusen med svensarna, när Sverige väl blivit danskt: de tänkte suga ut oss som löss suger blod ur sina offer. Det uttrycket levde vidare ända tills lössen började bli sällsynta, medan lopporna ännu en tid fortsatte att vara vanliga, och så bytte man vid sekelskiftet blodsugare i talesättet.

Har du förresten nånsin sett en lus? Nej, jag kunde väl tänka mig det, för idag är både löss och loppor så gott som försvunna.

Men för några generationer sedan var ohyra alltså en pinsam realitet för många svenskar och under stormaktstidens eleganta spetskräs frodades en rik och välgödd fauna. Därför figurerar lössen i många talesätt.

Känna sina löss på gången

När en kvinna plockade löss och loppor i en mans åsyn var det litet av en förförelseakt.

Öppna brasor var ljus- och värmekällan till vardags. Nu gällde det vid kvällens lopp- och lusjakt att få de små djuren att lämna

sina skyddade skrymslen i sömmar och hudveck och att få syn på dem. Alltså ställde man sig nära elden med särken över sig som ett tält och väntade. Tack vare lågorna avtecknade ohyrn sig mot tyget, och då gällde det att vara kvick i fingrarna. Det hela blev samtidigt ett inte alls oangenämt skådespel för betraktaren som dessutom kunde glädja sig åt att få en avlusad partner.

Andras loppor och löss ansågs nämligen mycket bitskare än ens egna. "Hade en fått på sig en främmande lus, var det som att ligga i en myrstack" förfäktade en västgöte för femtio år sen. Sina egna "kände man igen på gången, dom kunde en alltid plöja rätt med" fortsatte han och avsåg därmed att man lättare kunde hålla dem i styr. Fortfarande är det många som talar om att "känna sina löss på gången". Numera betyder det att man vet vad folk går för.

Nä, nu går Skam på torra land!

De flesta som använder det uttrycket, tror nog att Skam ska skrivas med stor bokstav, att det är ett av många namn på herr Djävulen. Men se, så är icke fallet! För ursprungligen - uttrycket användes redan på 1600-talet - hette det att "skammen går på torra land", och då menades faktisk "skamlösheten": skammen flödade över alla gränser, som vattnet kan göra vid översvämning.

Av samma skrot och korn

Gammal, från tyskan lånad term i myntsammanhang. "Skrot" var pengarnas vikt och "korn" dess halt av silver eller guld. Det är nog den moderna betydelsen av "skrot" som har låtit uttrycket leva vidare vid jämförelser mellan människors mindre goda karaktärer.

Hon går på i ullstrumporna

Kvinnan har haft så bråttom att hon inte hunnit sätta på sig skorna.

Höstmarknad med loppis

Text: Christina Lindé

Söndagen den 12 september inbjöd Gillet till "Höstmarknad". På logen hade Lars Gunnar och Sten Jonsson bildvisning om gamla Tullinge.

Det serverades även kaffe och hembakta äppelkakor på logen.

Under eken ute på gården gick det att fynda vid loppisstånd. Där fanns allt från "stenkakor" till porslin och enorma pumpor.

GÅVA

Gillet vill framföra ett varmt tack till Inga Olausson som har skänkt två fina folkdräkter med många tillbehör. En kvinnodräkt och en mansdräkt.

TILL SALU

Komplett mansdräkt, Botkyrka.
Kontakta Christer Bolander, tel.
08-550 347 16 el. 073-8416391

Inför Gillets Julmarknad den 5 december

Dagarna går fort, så sätt gärna igång och slöjda vinster till vår hemslöjdstombola, samt saft och sylt till en mattombola, som vi hoppas många vill hjälpa till med.

Vi har även en arbetsdag med förberedelser lördagen den 4 december Vi brukar samlas vid 10-tiden. Vill ni utöver allt arbete med olika bidrag, hjälpa till under själva marknadsdagen, finns det många arbetsuppgifter att dela på.

De flesta husen kommer att

vara öppna och vi ska ha servering, slöjdaktiviteter, försäljning, tombola och lotteriförsäljningar under dagen. På Logen finns en anteckningslista, där ni kan skriva på vad ni vill syssla med.

Kontakta Christina Lindé, 530 331 76, Ann-Mari Asterhag, 778 49 27 eller Karin Mattsson, 530 371 16.